

KAART VAN DE DIERLIJKE PRODUCTIES

DOOR

DR L. TOBBACK

DOCTOR IN DE VEEARTSENIJKUNDE

VEEARTS-ADVISEUR BIJ HET MINISTERIE VAN KOLONIËN

MET EEN BIJLAGE

VISSERIJ EN VISTEELT

DOOR

J. GILLARDIN

WOUDINGENIEUR U. I. LV.

IN Belgisch-Congo zijn de veefokkerijen gedurende de laatste jaren met rasse schreden vooruitgegaan en men kan met voldoening vaststellen dat de meeste een krachtige ontwikkeling vertonen.

Om tot die bloei te geraken, hebben, niet enkele, maar talrijke noeste werkers op gebied van veeteelt jaren lang ononderbroken en trapsgewijze moeten arbeiden.

Sedert de heldentijd van de Onafhankelijke Congo staat tot op heden, werden op dat gebied vele initiatieven genomen, die bijna alle met succes werden bekroond.

Het Gouvernement, de Missies, dappere kolonisten, veeteeltmaatschappijen en de inlanders hebben er het hunne toe bijgedragen om de veefokkerijen in Belgisch-Congo en in Ruanda-Urundi tot stand te brengen en ze vervolgens uit te breiden en te verbeteren.

Veel arbeid, veel wilskracht en welgeordende kennis, en vooral veel geld was vereist om het stadium van perfectie te bereiken, waarover talrijke ondernemingen nu met reden fier kunnen zijn.

Alhoewel op de veefokkerijen al de hoevedieren worden gekweekt (runderen, paarden, schapen, geiten, varkens en pluimvee), wordt toch steeds meest zorg besteed aan de teelt van melkvee en vee voor vleesproductie, en soms ook van trekdieren.

Bij een nadere beschouwing van de veefokkerijen in de Kolonie, dient men, in de eerste plaats, onderscheid te maken tussen twee groepen:

- 1° De veefokkerijen in handen van Europeanen;
- 2° De veefokkerijen in handen van inlanders.

Deze fokkerijen verschillen ten zeerste wegens hun ontstaan, hun ligging, de zoötechnische kenmerken ervan en hun productievermogen.

Op de Europese fokkerijen die nog zo lang niet bestaan, treft men veredelde dieren aan, bekomen door kruising, waaronder slachtossen van 500 Kg. en meer. Op de inlandse fokkerijen zijn de dieren groter in getal maar het vee is lichter en van minder goede kwaliteit.

De kuddeën zijn niet op gelijke wijze verdeeld over gans Belgisch-Congo; oorzaak daarvan de moeilijkheid en de natuurlijke hindernissen die in de weg staan om de fokkerijen op te richten of om ze regelmatig uit te breiden.

De studie van de tropische ziekten, de verbetering van het milieu, het onderricht en de opleiding der inlanders hebben er in grote mate toe bijgedragen om de veeteelt in elk opzicht en in verschillende streken van de Kolonie te doen lukken. Dank zij het aanleggen van verkeerswegen, het verdelgen van schadelijke dieren, het verbeteren van de weidegronden en ten slotte het

systematisch bestrijden van de besmettelijke veeziekten, kon de veeteeltnijverheid volop renderend worden; daarvoor is echter de controle van bevoegde specialisten vereist.

Het is wel interessant eens even terug te blikken en na te gaan wat er gedurende de vijftig laatste jaren zoal werd verwezenlijkt.

BELGISCH-CONGO

A. — EUROPESE VEEFOKKERIJEN

Vóór 1900 werden alleen door de Onafhankelijke Congostaat veeteeltcentra opgericht, meestal in de nabijheid van militaire kampen.

De oudste standposten, sommige ervan dateren van 1880, zijn Zambi, Kitobolo, N'Dolo, Bambili, Irumu. Toen ook werden de fokkerijen van Mateba (private maatschappij) en de fokkerij van Kisantu (Paters Jezuïeten) opgericht. Dit zijn de eerste veekuddes van enige belang vermeld in de geschiedenis van de op-richting der veefokkerijen in Belgisch-Congo.

Doorgaans hebben de missies ten allen tijde belangstelling gehad voor de veeteelt; kleine hoeven waren aan hun evangelisatieposten verbonden.

In de Staatsposten van gans Congo waren er, ten jare 1900, al bijeen slechts 1.000 stuks rundvee. In 1905 was dit getal tot 4.000 gestegen.

De Onafhankelijke Congostaat had, in 1907, zowat overal 70 hoeven opgericht en de veestapel bedroeg meer dan 5.000 stuks.

Katanga, waar de opbloei van de grootnijverheid toen reeds te bemerken was, bleef daarbij niet ten achteren; het Gouvernement (post van Munama en van Katentania), het bijzonder Comité van Katanga en enkele kolonisten, waaronder de oudsten de Heren De Haes en Huybrechts, Rainieri, Jacobs, de gebroeders Vermeersch en de Vennootschap Forminière, hebben daar de eerste veefokkerijen tot stand gebracht.

In 1910 telden de veefokkerijen van Neder-Congo en van Katanga 20.000 stuks vee.

In 1920 bedroeg de veestapel in Katanga alleen 43.000 dieren. In die tijd werden in Belgisch-Congo jaarlijks ongeveer 30.000 stuks slachtvee ingevoerd

voor de voeding van de arbeiders der Spoorweg- en Mijnbouwondernemingen. Die toestand was nadelig voor de algemene economie. Van 1920 tot 1930 werd een grote inspanning gedaan om achtereenvolgens, in het domein van het bijzonder Comité van Katanga, drie grote maatschappijen op te richten: „Les Grands Élevages congolais” in 1924, de „Société d'Élevage et de Culture au Congo belge” en de „Pastorale du Lomami” in 1925.

De andere vennootschappen en de missies nemen meer en meer uitbreiding en een groter aantal kolonisten kwamen zich in Katanga vestigen.

In 1930, bedroeg de veestapel der Europeanen 77.000 stuks, waarvan:

Neder- en Midden-Congo	12.000
De S. É. C.	15.000
Greloo en Pastorale du Lomami	7.000
De Mij Lovoi en de Mij Élakat	7.900
Bijzonder Comité van Katanga	300
Mij Agricom in en Marungu	2.800
Katentania en Nioka	5.300
Kerekere	2.700
Kolonisten in Uele	11.600
Andere missies dan deze in Neder- en Midden-Congo	12.500
	77.100

De grote veeteeltmaatschappijen zijn fier over de uitslagen welke zij bekomen hebben, door het kweken van rassen die werden verbeterd en die men nu kan zien grazen op weidegronden, waar men twintig jaar geleden niets dan wilde brousse aantrof.

Ziehier hoe de Europese veefokkerijen zich hebben ontwikkeld van 1938 tot 1948:

	1938	1942	1944	1948
Prov. Leopoldst.	26.025	37.004	39.852	51.083
Evenaarsprov.	1.450	2.534	2.884	5.007
Oost-Provincie.	24.390	29.070	34.841	40.293
Prov. Kasai	39.792	39.533	42.803	56.194
„ Kivu	838	1.274	1.928	3.420
„ Katanga	48.784	64.738	63.595	79.812
	141.279	174.153	185.903	235.809 ⁽¹⁾

(1) Ingevolge de gestadige vooruitgang in al de provincies bedroeg dit getal reeds 255.552 stuks in 1949.

Voor de Europese varkenskwekerijen werd volgende vooruitgang geboekt:

	1938	1944	1948
Provincie Leopoldstad ..	1.137	7.870	9.158
Evenaarsprovincie	1.892	2.641	1.922
Oost-Provincie	1.882	3.371	3.964
Provincie Kasai	490	1.008	1.433
„ Kivu	1.053	1.548	1.929
„ Katanga.....	5.587	8.768	12.318
	12.041	25.206	30.724 ⁽¹⁾

Het aantal paarden is in al de provincies ook merkelijk verhoogd:

	1938	1944	1948
Provincie Leopoldstad	96	132	80
Evenaarsprovincie	40	78	211
Oost-Provincie	231	524	134
Provincie Kasai	185	344	598
„ Kivu	77	134	70
„ Katanga.....	181	379	557
	810	1.591	1.650

Schapen en geiten worden vooral door de inlanders gehouden. Wij komen daar verder op terug.
Nu volgt de rangschikking van de bijzonderste vee-fokkerijen van Belgisch-Congo volgens hun belang-rijkheid op het einde van 1948 ⁽²⁾:

	STUKS
1° „Pastorale du Lomami” (Prov. Kasai en Katanga)	34.991
2° S. E. C. in Kasai	30.698
3° „Grelco” in Katanga	22.635
4° „Élevages Jules Van Lancker” te Kolo ..	14.651
5° „Élevages J. Van Gysel” (Marungu) ...	10.066
6° „Mij Profrigo” Mateba en Watervallen ..	10.059
7° Missie der Paters Jezuiten (Kisantu-Lemfu)	9.937
8° Goudmijnen van Kilo-Moto (Fokkerijen te Kerekere en Assada)	9.174

9° Missies der Scheutisten in Kasai-Dibaya en Kanda-Kanda	9.012
10° „Nilco” te Nioka	2.524
11° „Mij P. E. K.” (Kitobola)	2.449
12° Missie der Redemptoristen te Tumba ...	2.053
13° „Mij Elkasai” (Esser te Luisa)	1.741
14° Missie Kolo	1.638
15° M. Pierard te Moanda	1.550
16° Missies van de Broeders der Christelijke Scholen te Tumba	1.548
17° „Mij H. C. B.” (Kwango)	1.000
18° S. C. A. M. (Mayumbe).....	991
19° „Imafor” (M. Bostandji)	790

In al de provincies zijn er nog talrijke belangrijke fokkerijen waar men 100 en meer dieren telt.

B. — INLANDSE FOKKERIJEN

De inlanders bezitten talrijke kudden die vooral gelocaliseerd zijn op natuurlijke weidegronden in de Oost-Provincie, in de Provincie Kivu en in Ruanda-Urundi. Deze dieren zijn herkomstig uit de naburige koloniën ten Oosten en ten Noorden van Belgisch-Congo en werden er, eeuwen geleden, ingevoerd door verscheidene volksstammen (Bahmea, Wallendu, Lug-waret). Zij waren eerst uit Azië herkomstig.
De evolutie van dat inlands patrimonium wordt door de veeartsenijkundige diensten van het Gouvernement der Kolonie en door de technische diensten van Nilco van dichtbij gecontroleerd en een ononderbroken toe-zicht wordt er op uitgeoefend.
Dank zij de bestrijding van de besmettelijke ziekten en het aanwenden van moderne zootechnische methodes kon die veestapel in een goede staat van gezondheid worden behouden en kan hij zich gedurende de laatste jaren op bevredigende wijze ontwikkelen.
Ziehier hoe de inlandse veestapel zich in Belgisch-Congo heeft ontwikkeld gedurende de tien laatste jaren. Voor de jaren 1949 en 1950 vertonen deze cijfers geen merkelijke veranderingen.

(1) De in 1949 geboekte aanwinst beliep 10.210 stuks.
(2) Van 1948 tot 1950 beliep de vooruitgang voor deze ondernemingen gemiddeld 20 tot 35 %.

	RUNDEREN			VARKENS		
	1938	1944	1948	1938	1944	1948
Provincie Leopoldstad	107	680	1.958	52.637	(?)	72.197
Evenaarsprovincie	60	60	60	2.967	4.134	6.560
Oostprovincie	148.681	171.354	210.845	1.401	1.351	8.010
Provincie Kasai	490	714	1.098	(?)	62.980	45.138
„ Kivu	93.437	133.131	150.518	30.133	(?)	42.717
„ Katanga	205	887	2.296	7.783	7.935	12.914
	242.980	306.826	366.775			187.536

	SCHAPEN		GEITEN	
	1938	1948	1938	1948
Provincie Leopoldstad	20.078	30.710	18.984	147.647
Evenaarsprovincie	(?)	2.942	(?)	52.870
Oostprovincie	30.000	110.328	200.000	357.158
Provincie Kasai	91.902	95.416	124.492	210.479
„ Kivu	46.022	130.644	123.109	321.123
„ Katanga	48.519	131.716	70.508	158.875
		501.756		1.248.152

De inlanders bezitten geen paarden; de statistiek vermeldt 10 paarden voor gans de Kolonie.

OPMERKING. — Voor de schapen, geiten en varkens zijn de cijfers onvermijdelijk benaderend. Het vraagteken beduidt dat geen telling werd gedaan.

RUANDA-URUNDI

De veestapel van Ruanda-Urundi bestaat uit (E: toebehorend aan Europeanen; I: toebehorend aan Inlanders):

		1938		1948	
		E.	I.	E.	I.
Runderen		1.952	900.850	1.956	965.884
		=	902.802	=	967.840
Varkens		772	8.541	1.260	26.578
		=	9.313	=	27.838
Schapen		155	352.017	300	405.890
		=	352.172	=	406.190
Geiten		94	982.359	197	1.201.388
		=	982.453	=	1.201.585
Paarden		70	3	132	—
		=	73	=	132
					2.603.585

En ziehier, ten slotte, voor 1948, een opgave per district, van de verschillende hoevedieren (Europeanen en Inlanders).

PROVINCIE LEOPOLDSTAD

	RUNDEREN		VARKENS		SCHAPEN		GEITEN		PAARDEN	
	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.
Neder-Congo ..	37.672	1.863	2.024	4.500	834	15.600	—	11.500	26	—
Midden-Congo .	11.105	—	6.504	98	257	720	—	1.375	54	—
Leopold II-Meer	476	—	580	886	20	1.953	—	15.510	—	—
Kwango.....	1.830	95	50	66.713	603	12.437	—	119.262	—	—
	51.083	1.958	9.158	72.197	1.714	30.710	(1)	147.647	80	—

EVENAARSPROVINCIE

	RUNDEREN		VARKENS		SCHAPEN		GEITEN		PAARDEN	
	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.
Tshuapa	959	24	1.121	1.826	118	900	5.682	22.700	28	—
Oubangi	4.048	36	801	4.734	1.374	2.042	1.308	30.170	185	6
	5.007	60	1.922	6.560	1.492	2.942	6.990	52.870	213	6

OOSTPROVINCIE

	RUNDEREN		VARKENS		SCHAPEN		GEITEN		PAARDEN	
	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.
Stanleystad	1.307	257	1.140	1.225	761	8.045	1.180	97.495	45	—
Uele.....	1.708	150	926	115	367	731	1.586	25.170	22	4
Kibali-Ituri	37.278	210.438	1.898	6.670	2.375	110.192	904	234.493	67	—
	40.293	210.845	3.964	8.010	3.503	118.968	3.670	357.158	134	4

(1) Telling niet gedaan.

PROVINCIE KASAI

	RUNDEREN		VARKENS		SCHAPEN		GEITEN		PAARDEN	
	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.
Sankuru.....	442	10	422	6.455	257	6.642	433	34.197	17	—
Kasai	6.572	63	684	14.910	476	28.850	305	70.700	157	—
Kabinda	49.180	1.025	327	23.773	2.893	59.924	747	105.582	424	—
	56.194	1.098	1.433	45.138	3.626	95.416	1.485	210.479	598	—

PROVINCIE KIVU

	RUNDEREN		VARKENS		SCHAPEN		GEITEN		PAARDEN	
	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.
Kivu	3.375	150.518	1.741	42.717	1.345	115.644	185	268.623	70	—
Maniema	45	—	188	(1)	130	15.000	365	52.500	—	—
	3.420	150.518	1.929	42.717	1.475	130.644	550	321.123	70	—

PROVINCIE KATANGA

	RUNDEREN		VARKENS		SCHAPEN		GEITEN		PAARDEN	
	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.
Oppeer-Lomami .	45.222	1.020	555	9.401	1.963	44.500	695	35.800	96	—
Lualaba	14.961	674	1.095	1.293	1.879	14.223	447	15.790	83	—
Oppeer-Katanga .	5.359	176	9.620	—	817	93	694	2.885	216	—
Tanganika	14.270	426	1.048	2.220	1.444	72.900	181	104.400	162	—
	79.812	2.296	12.318	12.914	6.103	131.716	2.017	158.875	557	—

(1) Deze telling werd niet gedaan.

RUANDA-URUNDI

RUNDEREN		VARKENS		SCHAPEN		GEITEN		PAARDEN	
E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.	E.	I.
1.956	965.884	1.260	26.578	300	405.890	197	1.201.388	132	—

Het algemeen totaal der huisdieren (Europeanen en Inlanders) van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi is als volgt :

	RUNDEREN	VARKENS	SCHAPEN	GEITEN	PAARDEN	TOTALEN
Belgisch-Congo ..	602.584	218.260 (1)	535.233	1.262.864 (1)	1.660	2.602.601
Ruanda-Urundi .	987.840	27.838	406.190	1.201.585	132	2.603.585

OLIFANTEN: Het temmingstation te Gangal-na-Bodio bezit 40 getemde olifanten.

DOOR DE VEETEELT
VOORTGEBRACHTE HANDELSPRODUCTEN

Wegens technische redenen, konden op de kaart niet al de handelsproducten van de veeteelt worden vermeld. Wij menen echter dat het nuttig is er hier een overzicht van te geven.

A. — VLEESPRODUCTIE

De fokkerijen van Belgisch-Congo (Europese en Inlandse) gaven, einde 1948, volgende totalen:

	STUKS
Runderen	602.584
Varkens	218.260
Schapen.....	535.233
Geiten	1.262.864

Volgens de officiële statistiek werd in de gecontroleerde slachthuizen in 1948 het volgend aantal dieren geslacht :

Runderen	38.293
Varkens	24.203
Schapen.....	2.776
Geiten	25.170

De slachtdieren komen van de Europese fokkerijen. Maar voor de grote maatschappijen komt een groot aantal dieren, waarvan het vlees onder vorm van rantsoenen aan de inlandse werkkrachten werd uitgedeeld, niet voor in de statistiek; ook in de inlandse milieu's ontsnappen talrijke geslachte dieren aan de controle.

(1) Voor Maniema ontbreken de opgaven voor de varkens toebehorend aan inlanders en voor de Provincie Leopoldstad deze van de geiten toebehorend aan Europeanen.

De statistiek van het Gouvernement der Kolonie vermeldt volgende veeteeltproducten in 1948:

Productie van de inlandse fokkerijen

	AANTAL	LEVEND GEWICHT	GESLACHT VLEES
Runderen	32.159	10.681 T.	5.340 T.
Varkens	25.507	1.640 T.	1.148 T.
Schapen.....	2.632	89 T.	35 T.
		12.410 T.	6.523 T.

Productie van de Europese fokkerijen

	AANTAL	LEVEND GEWICHT	GESLACHT VLEES
Runderen	39.003	6.018 T.	3.009 T.
Varkens	13.013	672 T.	470 T.
Schapen.....	94.045	1.867 T.	746 T.
		8.557 T.	4.225 T.

Inlichtingen betreffende het aantal geiten ontbreken voor dit overzicht.

De totale productie van levend vee, zonder de geiten,

bedraagt 12.310 T. + 8.557 T., te zamen 20.867 T. hetgeen geeft 10.748 T. geslacht vlees (6.523 + 4.225 = 10.748 T.), volgens de officiële statistiek.

In 1949 heeft de totale productie van slachtvee op voet, de geiten niet meegerekend, 22.139 T. bereikt. Vele voor het verbruik geslachte dieren ontsnappen echter aan elk toezicht.

In werkelijkheid is het totaal verbruik veel groter en een tamelijk juiste raming wordt bekomen, op grond van volgende gegevens.

In normale omstandigheden en wanneer het vee door geen erge veeziekten wordt aangetast, kan de veestapel op een normaal peil behouden blijven als jaarlijks 12 % van het totaal der kudde voor de slachting wordt bestemd, wanneer 70 % van de varkens en 40 % van de geiten worden geslacht.

Zo men een gemiddeld levend gewicht neemt van: 160 Kg. voor het inlands rundvee, 350 Kg. voor het Europees rundvee, 55 Kg. voor de varkens, 27 Kg. voor de schapen, en 16 Kg. voor de geiten, en respectievelijk een rendement van 50 % voor het rundvee, 70 % voor de varkens en 40 % voor de schapen en de geiten, dan bekomt men volgende resultaten:

Europese runderen	235.809 stuks
Aantal stuks jaarlijks voor de slachting bestemd. 12 %	28.297 stuks
Gemiddeld gewicht van een dier voor de slachting	350 Kg.
Totaal levend gewicht voor de slachting bestemd (28.297 × 350)	9.903 Ton
Rendement geslacht vlees. 50 %	4.951 Ton
Inlandse runderen	366.775 stuks
Aantal stuks jaarlijks voor de slachting bestemd. 12 %	44.013 stuks
Gemiddeld gewicht van een dier voor de slachting	160 Kg.
Totaal levend gewicht voor de slachting bestemd (44.013 × 160)	7.042 Ton
Rendement geslacht vlees. 50 %	3.521 Ton
Europese en inlandse varkens	218.260 stuks
Aantal stuks jaarlijks voor de slachting bestemd. 70 %	152.782 stuks
Gemiddeld gewicht van een dier voor de slachting	55 Kg.
Totaal levend gewicht (152.782 × 55)	8.403 Ton
Rendement geslacht vlees. 70 %	5.682 Ton
Europese en inlandse schapen	535.233 stuks
Aantal stuks voor de slachting bestemd. 40 %	214.093 stuks
Gemiddeld levend gewicht (34 + 21) : 2	27 Kg.

Totaal levend gewicht (214.093×27)	5.780 Ton
Rendement geslacht vlees.	2.312 Ton
Europese en inlandse geiten.	1.262.864 stuks
Aantal stuks voor de slachting bestemd. 40 %	505.145 stuks
Gemiddeld levend gewicht	16 Kg.
Totaal levend gewicht (505.145×16)	8.082 Ton
Rendement geslacht vlees. 40 %	3.232 Ton

Aldus berekend zouden het gewicht op voet van de geslachte dieren en het totaal vleesrendement voor de Kolonie zijn als volgt:

	LEVEND GEWICHT IN TON	GESLACHT VLEES IN TON
Europese runderen	9.903	4.951
Inlandse runderen	7.042	3.521
Europese en inlandse varkens	8.403	5.682
„ „ „ schapen.	5.780	2.312
„ „ „ geiten	8.082	3.232
	<u>39.210</u>	<u>19.698</u>

N. B. — Het gewicht van het volwassen rundvee van de Europese fokkerijen verschilt volgens de fokkerijen en bedraagt 250 tot 500 Kg.

Bij de niet gecontroleerde slachtingen is een zeker aantal jongere en lichtere dieren van alle categorieën begrepen.

Het gemiddeld gewicht van de volwassen varkens bestemd voor de slachting bedraagt 70 tot 85 Kg. voor de varkens van de Europese fokkerijen en 45 tot 60 Kg. voor de varkens van de inlandse fokkerijen.

B. — HET DIERENRIJK
LEVERT NOG TALRIJKE ANDERE PRODUCTEN
AAN DE HANDEL

1° **Dierenhuiden.**

De uitvoerhandel van dierenhuiden heeft vooral veel uitbreiding genomen sedert de bezetting van de gebieden Ruanda-Urundi.

Opgave van de uitvoer, Ruanda-Urundi er bij begrepen:

JAREN	TONNEMAAT	WAARDE IN 1.000 FR.
1920	209	976
1930	1.096	8.800
1935	1.704	6.443
1939	129	1.364
1945	814	15.186
1946	1.921	22.405
1947	1.373	41.331
1948	1.211	41.164 (1)

Belgisch-Congo kan ook een tamelijk grote hoeveelheid vellen van wilde dieren leveren (reptielen, krokodillen, apen, luipaarden, antilopen, enz...).

2° **Melk.**

De melk-, boter- en kaasproductie heeft volgende cijfers bereikt:

(1) Er dient op gewezen dat de prijs der ruwe huiden in Kongo, gedurende de jaren 1949 en 1950, van 40 fr. tot 70 fr. het kilogram gestegen is om in 1951 de 85 fr. te bereiken.

PROVINCIES	MELK (IN LITER)		BOTER (IN KGR.)		KAAS (IN KGR.)	
	EUROP.	INLAND.	EUROP.	INLAND.	EUROP.	INLAND.
Leopoldstad	25.000	—	—	—	—	—
Evenaar	8.690	—	—	—	—	—
Oost	656.500	3.520.000	193.100	—	34.000	—
Kasai	186.780	—	11.550	—	320	—
Kivu	—	1.557.000	—	63.760	—	13.017
Katanga	5.200.000	—	250.000	—	125.000	—
TOTAAL	6.076.970	5.077.000	454.650	63.760	159.320	13.017

3° Bijenwas.

Was van wilde bijen is een belangrijk uitvoerartikel voor de meeste koloniën in Afrika; bij duizenden tonnen wordt dat product geoogst en uitgevoerd naar de Europese markten.

Het wild was dat in grote hoeveelheden in zekere streken van Congo wordt gevonden, kan vergeleken worden bij het Europees was.

Uitvoer:

JAREN	HOEEVEELHEID (TON)	WAARDE IN 1.000 FR.
1930	39	841
1935	58	573
1939	143	1.543
1945	43	1.285
1946	108	3.656
1947	77	2.675
1948	59	2.458

4° Pluimvee.

De productie van pluimvee is belangrijk en kan moeilijk worden geraamd (hennen, eenden, duiven, kalkoenen, enz., en eieren).

5° Jacht en visvangst.

Voor de inlanders vormen de producten van de jacht en de visvangst een aardige bijval en verschaffen hun belangrijke hoeveelheden dierlijke proteïnestoffen.

Naar wordt geraamd kan een productie van 45.000 T. worden bereikt. Daarbij zou men kunnen vermelden, termieten, krekels, sprinkhanen, rupsen, huisjesslakken, die door de inlanders fel worden gelust en rijk aan vetstoffen zijn (13 %) en aan proteïnestoffen (53 %).

6° Ivoor.

Dit luxe-product is, sedert vele jaren, met de rubber, het bijzonderste uitvoerproduct der Kolonie. Congo is nog steeds de grootste ivoorproducent van gans de wereld.

Twee markten, het Verre-Oosten en Antwerpen betwisten elkander het Congolees ivoor. Het grootste gedeelte wordt echter naar Antwerpen uitgevoerd.

De cilindertanden worden geheten naar de naam van de biljartballen, omdat uit de volle dikte ballen voor biljarten en andere kunnen gedraaid worden. De kleine tanden (scrivailles) komen van jonge olifanten of van de wijfjes.

Uitvoer:

JAREN	HOEEVEELHEID KG.	WAARDE FR.
1920	336.088	35.857.227
1930	152.972	21.387.998
1935	215.702	29.544.760
1939	78.712	11.481.910
1945	128.424	24.677.800
1946	273.296	54.314.419
1947	121.364	27.612.843
1948	122.064	31.355.273

7° Horens.

Sommige maatschappijen voeren horens en hoeven van rundvee uit; ook het haar van het haarbosje van de staart, dat te Antwerpen tegen 42 Fr. het Kg. verkocht wordt.

Voor wat RUANDA-URUNDI betreft, verstrekt het verslag over het Belgisch Bestuur van dat gebied volgende inlichtingen voor het jaar 1948:

Vee.

In Ruanda-Urundi zijn er vijf slachthuizen onder toezicht van de administratie: Usumbura, Kitega, Astrida, Kigali, Kisenyi.

In andere agglomeraties is er een slachtplaats.

In totaal werden in Ruanda-Urundi geslacht:

70.995 runderen
131.940 schapen, geiten
1.749 varkens

Daarbij werden naar het Oosten van Belgisch-Congo (Kivu) uitgevoerd:

20.000 runderen
80.000 schapen, geiten
4.072 varkens

De werkelijke cijfers liggen veel hoger doordat vele dieren aan de controle ontsnappen.

Het aantal dieren dat aldus over de grenzen wordt gebracht, wordt geraamd op: 11.460 stuks runderen en 29.870 schapen en geiten.

In het gebied bestaat ook een industrie die gezouten en gedroogd vlees uitvoert. Dit vlees is bestemd voor de voeding van de inlandse werkkrachten van zekere mijnbouwondernemingen in Belgisch-Congo.

Melk.

Thans bestaan er 19 melkerijen, waarvan 16 door kolonisten en 3 door inlanders worden geëxploiteerd.

6.431.822 liter melk werden aan deze melkerijen geleverd, verdeeld als volgt:

- a) aan de melkerijen der kolonisten .. 3.992.713 liter
- b) „ „ „ „ inlanders .. 2.189.109 liter
- c) aan de Europese en Aziatische bevolking die haar melk niet krijgt
van de melkerijen 250.000 liter

Boter.

De boterproductie voortkomende van:

- a) melkerijen der kolonisten bedroeg .. 212.056 Kg.
- b) „ „ inlanders bedroeg ... 130.262 Kg.
- c) particuliere melkhandelaars bedroeg . 3.500 Kg.

Kaas.

In de melkerijen der kolonisten wordt kaas gefabriceerd, genre Gouda, Port-Salut, Camembert.

De totale productie bedroeg 36.194 Kg.

Caseïne.

De melkerijen in Urundi hebben 20 T. caseïne geproduceerd in 1948.

Samli.

De inlanders maken ook boter voor eigen verbruik. In 1948 werden 416.000 Kg. „Samli” gemaakt; 161.000 Kg. in Ruanda en 255.000 Kg. in Urundi.

BIBLIOGRAPHIE — DOCUMENTATIE

Agriculture et Elevage au Congo belge et dans les Colonies tropicales et subtropicales. Verschijnt tweemaal per maand (Brussel, 34, Stassartstraat) (31 × 24 1/2 cm.). 1e jaar, 19 Februari 1927; 10e jaar, 1936. Officieel tijdschrift van de „Association belge d'Agriculture tropicale et subtropicale”. Uitgegeven door de „Association des Intérêts coloniaux belges”. Secretaris-Generaal: J. TILMANT. 14e jaar, n^{rs} 1 tot 5 (Mei 1940), 80 blz.

Landbouwkundig Tijdschrift van Belgisch-Congo. (Brussel, Ministerie van Koloniën). Verschijnt sedert 1910 (stichter: E. LEPLAE). London, 1914-1918; Brussel, 1919, 1950 tot 1945; afl. XXXIX, 1948. (Directeur-Generaal: M. VAN DEN ABEELE.)

Landbouwkundig Tijdschrift van Belgisch-Congo. (Leopoldstad, Kalina. Ministerie van Koloniën). Jaren 1940 tot 1944.

Landbouwkundig Tijdschrift van Belgisch-Congo. Algemene inhoudstafel der jaren 1910 tot 1945, in bijlage bij n^r 1-4, afl. XXXVI van 1945.

HEYSE (T.) en HENRARD (J.): Bibliographie du Congo

belge et du Ruanda-Urundi (1939-1947). Landbouw, Veeteelt, Landbouwproducten en -Nijverheid, enz... (Brussel, G. Van Campenhout, 1948). *Cahiers belges et Congolais*, n^r 7. Zie blz. 109 tot 116 (Veeteelt, Melknijverheid, Veeartsenijkunde); blz. 118 (Bijenteelt); blz. 121-122 (Zijdewormenteelt); blz. 127-130 (Olifanten).

MICHEL (EM.): Apiculture et Sériciculture: Bibliographie. *Index bibliographique colonial: Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi*, 1937-1939. Zie op het woord „Apiculture” (platen 35 en 273, 48 nota's) en op het woord „Sériciculture” (platen 15 en 30, 42 nota's).

PEYNAERT (L.): Élevage: Bibliographie. Brussel, *Index bibliographique colonial: Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi*, 1939. Zie op woord „Élevage”, platen 295 tot 298, 312 tot 314 (189 nota's).

TOBBACK (Dr L.): Les Élevages au Congo belge et au Ruanda-Urundi en 1944. Brussel, *Landbouwkundig Tijdschrift van Belgisch-Congo*, 1946, blz. 871-896; ill. Veeteelt in Belgisch-Congo en in Ruanda-Urundi. Brussel, *Koloniale Foor* 1948, blz. 87-94.

VISSERIJ EN VISTEELT

DOOR
J. GILLARDIN
WOUDINGENIEUR A. I. LV. (1)

I. — VISSERIJ

a) In het binnenland der Kolonie.

Uit de statistiek van het dienstjaar 1948 kan worden opgemaakt welke de opbrengst is van de visrijke rivieren

en meren van Belgisch-Congo en Ruanda-Urundi, die aan de nijverheid en de handel werd geleverd.

Volgende tabel geeft een samenvatting ervan:

VISWATEREN	VIS IN TON		
	VERSE	GEROOKTE	GEZOUTEN
I. BELGISCH-CONGO.			
1. Provincie Katanga:			
a) Luapula-Moëro	2.927	394	—
b) Lualaba	296	349	1.216
2. Provincie Kivu:			
Edward-Meer	—	—	573
3. Oost-Provincie:			
Albert-Meer	—	—	1.400
II. RUANDA-URUNDI.			
Mohasi-Meer	—	—	175
	3.223	743	3.364

Deze tabel geeft aanleiding tot enkele opmerkingen :

1° Voor de provincie Katanga, moeten de cijfers met 20 % worden verhoogd, ten gevolge van de gegevens welke ter verbetering werden verstrekt door de in-ning der taxe tot stijving van het „Visfonds”. Aldus

mag de productie van de twee vakken van Katanga voor 1948 worden geraamd op:

Verse vis 3.800 T.
Gerookte vis 890 T.
Gezouten vis 1.450 T.

(1) Bijlage van de Nota van de Kaart der Dierlijke Producties van de Algemene Atlas van Congo (index n° 723).

2° Zo men aanneemt dat 4 Kg. verse vis 1 Kg. gerookte vis geven en 3 Kg. verse vis 1 Kg. gezouten vis geven, zou de verbeterde productie, rekening houdend met de hierboven aangehaalde cijfers, nagenoeg 18.000 T. verse vis bedragen.

3° De productie van de visserijen, opgericht door de inlanders van Belgisch-Congo en van Ruanda-Urundi, werd onverlet gelaten; deze productie wordt verkocht onder de inlanders en het is onmogelijk de hoeveelheid gevangen vis te controleren.

Zo men aanneemt dat de inlanders van Belgisch-Congo en van Ruanda-Urundi dezelfde hoeveelheid vis vangen als deze hierboven vermeld, zodat de totale productie 36.000 T. zou bedragen, en in de veronderstelling dat zij aan gans de inlandse bevolking ten goede komt, dan ziet men onmiddellijk dat ongeveer 2,700 Kg. verse vis per inwoner gans onvoldoende is om aan de inlanders een rantsoen te verschaffen, dat voldoende proteïnestoffen van dierlijke herkomst bevat.

Daar het moeilijk is de opbrengst der viswateren te verbeteren, werd naar andere productiebronnen uitgezien, namelijk enerzijds de zeevisserij en anderzijds de visteelt.

b) Zeevisserij.

De Belgische wetenschappelijke zending Mbizi heeft, in 1948-49, onderzoeken ingesteld in de Zuidelijke zone van de Atlantische Oceaan langsheen de kust van Afrika.

Gebleken is dat zeevisserij daar mogelijk is in goede voorwaarden, met het oog op de bevoorrading van de grote centra van Beneden-Congo en men voorziet dat jaarlijks ongeveer 3.600 T. gedroogde vis zal kunnen geleverd worden.

II. — VISTEELT

Aan de ene kant is het stroomnet zeer uitgestrekt, doch aan de andere kant, liggen talrijke streken ver

verwijderd van elk economisch vervoermiddel; zo blijft de visteelt een bron van bevoorrading welke vooral in het binnenland van de Kolonie dient ontwikkeld te worden.

De mogelijkheid ervan is bewezen door de uitslagen bekomen te Tshikapa (Forminière), te Manono (Géomines), te Dingila (Cotonco), te Mvuazi en Kyaka (Nilco), in de Missies van Scheut in Kasai, en te Elisabethstad (zending voor visteelt).

Hieronder enkele cijfers opgetekend in de verschillende streken van de Kolonie.

OPBRENGST HA/JAAR

Elisabethstad - Hoeve Bussche van 1.900 tot 8.816 Kg.
(voeding: molenveegsel)

Tshikapa (Kasai) Forminière. van 700 tot 1.670 Kg.
(weinig voedsel)

Dingila (Uele) Cotonco van 1.440 tot 2.740 Kg.
(zonder voedsel — voeding: maïs)

Manono (Katanga) Géomines van 600 tot 1.610 Kg.
(zonder voedsel)

Deze resultaten werden bekomen door het kweken van *Tilapia melanopleura* en *T. macrochir*, welke zeer goed voortkweken en zich schijnen aan te passen aan de voorwaarden in de meeste streken der Kolonie.

In de gebieden rondom zekere godsdienstige missies in Kasai, tonen de inlanders een voorliefde voor visteelt. Zij hebben daar kleine individuele vijvers aangelegd, welke werden bepoot met visbroed verschaft door de missies, zodat zij hun gewone levenswijze kunnen verbeteren in een streek waar geen vlees van wild of geen slachtvlees is.

De recente oprichting in Belgisch-Congo van de Dienst voor Visteelt is een bemoedigend voorteken dat, in de nabije toekomst, de meest bevredigende uitslagen zullen bekomen worden, voor wat de verbetering betreft van de proteïnestoffen van dierlijke herkomst, in de voeding der inlanders.

BIBLIOGRAPHIE — DOCUMENTATIE

1. *Congo belge*. Dienst der Waters en Bossen, Jacht en Visvangst, Korps der Ere-Luitenanten der Jacht. Leopoldstad. Geïllustreerd bulletin (25 1/2 × 18cm.). Boekd. I, 1947-1949, 59 blz.; Boekd. II, 1950.
2. *Ichtyologie, Visserijen, Visteelt*: Bibliographie. Brussel. „Les Eaux dans l'Expansion coloniale belge”, 1939, blz. 77-85, 104, 108, 119, 122, 215-226, 253-259, 315.
3. *Visserijen, Vissen, Visteelt*. — Bibliographie in „Bibliographie du Congo belge et du Ruanda-Urundi” (1937-1947), Landbouw, Veeteelt, enz... door TH. HEYSE en J. HENRARD. *Cahier belge et congolais*, n° 7, Brussel 1948, blz. 130-131, 139.
4. LEPLAE (E.): *Chasse et pêche au Congo belge*. Leuven, Ceuterick, 1939, 96 blz., 45 fig., in-8°.
5. *Conférence piscicole anglo-belge*. Elisabethstad, 13-18 Juni 1949. Brussel, Ministerie van Koloniën. Directies van Landbouw van het Ministerie van Koloniën en van het Gouvernement in Belgisch-Congo, 1950, in-8°, 355 geïll. blz. — Verslagen.
6. DE BONT (A. F.): *La carpe est-elle un poisson de culture pour le Congo?* Brussel, Ministerie van Koloniën, Directie van Landbouw en Veeteelt, 1950, in-8°, 8 geïll. blz. — Uittreksel van het *Landbouwkundig Tijdschrift van Belgisch-Congo*, 1950.
7. DE BONT (A. F.): *Rapport annuel 1947-1948 de la Station de Recherches piscicoles*. Brussel, Ministerie van Koloniën, Directie van Landbouw en Veeteelt, 1950, in-8°, 68 blz., ill. — Uittreksel van het *Landbouwkundig Tijdschrift van Belgisch-Congo*.
8. HUET (M.): *Appréciation de la Valeur piscicole des Eaux douces*. Brussel, Ministerie van Koloniën, Directie van Landbouw, Veeteelt en Kolonisatie, 1949, in-8°, 55 blz. en platen.
9. WAUTERS (ALBERT): *Tropische Vissen*. Antwerpen, *De Techniek*, 1948, in-8°, 68 blz.